

Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

24 грудня 2019 року

м. Київ

№ 156

Про затвердження Положення про порядок
визначення банками України мінімального розміру
операційного ризику

Відповідно до статей 7, 15, 56 Закону України “Про Національний банк України”, статей 44, 66 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, з метою визначення банками України мінімального розміру операційного ризику Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Положення про порядок визначення банками України мінімального розміру операційного ризику (далі – Положення), що додається.

2. Банкам України:

1) здійснити тестовий розрахунок мінімального розміру операційного ризику станом на 01 січня 2020 року і у строк до 31 серпня 2020 року подати його до Національного банку України за встановленою ним формою;

2) починаючи з 2021 року здійснювати розрахунок мінімального розміру операційного ризику згідно з вимогами Положення.

3. Банки України під час виконання вимог пункту 11 Положення мають право розраховувати фінансовий компонент згідно з додатком до цієї постанови.

4. Департаменту методології (Наталія Іваненко) після офіційного опублікування довести до відома банків України інформацію про прийняття цієї постанови.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на першого заступника Голови Національного банку України Катерину Рожкову.

6. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова
Інд. 22

Яків СМОЛІЙ

Додаток
до постанови Правління
Національного банку України
24 грудня 2019 року № 156

Розрахунок фінансового компонента

Банки України розраховують фінансовий компонент (далі – ФК) за такою формулою:

1) станом на 01 січня 2020 року:

$$\text{ФК}_{2020} = \frac{\sum_{i=1}^3 |\text{Усього за розділом 62}|_{2017,2018,2019}}{3},$$

2) станом на 01 січня 2021 року:

$$\text{ФК}_{2021} = \frac{\sum_{i=1}^2 |\text{Усього за розділом 62}|_{2018,2019} + |\text{ЧТК}|_{2020} + |\text{ЧБК}|_{2020}}{3},$$

3) станом на 01 січня 2022 року:

$$\text{ФК}_{2022} = \frac{|\text{Усього за розділом 62}|_{2019} + \sum_{i=1}^2 |\text{ЧТК}|_{2020,2021} + \sum_{i=1}^2 |\text{ЧБК}|_{2020,2021}}{3},$$

4) станом на 01 січня 2023 року і в подальшому:

$$\text{ФК} = \frac{\sum_{i=1}^n |\text{ЧТК}|_i}{n} + \frac{\sum_{i=1}^n |\text{ЧБК}|_i}{n}.$$

Директор Департаменту методології

Наталія ІВАНЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
24 грудня 2019 року № 156

Положення
про порядок визначення банками України мінімального розміру
операційного ризику

1. Це Положення розроблено відповідно до Законів України “Про банки і банківську діяльність”, “Про Національний банк України”.

Підходи, визначені цим Положенням, ґрунтуються на Основних принципах ефективного банківського нагляду Базельського комітету з банківського нагляду, схвалених банківськими наглядовими органами на 17-й Міжнародній конференції банківських наглядових органів (Core principles for effective banking supervision, 13-14 вересня 2012 року), і рекомендаціях “Базель III: Остаточне узгодження реформ після кризи (Basel III: Finalising post-crisis reforms, 07 грудня 2017 року)”.

2. Це Положення встановлює порядок визначення банками України (далі – банк) мінімального розміру операційного ризику для врахування під час розрахунку нормативів достатності капіталу, згідно з вимогами Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2001 року за № 841/6032 (зі змінами) (далі – Інструкція № 368).

3. У цьому Положенні терміни та скорочення вживаються в такому значенні:

1) аудитор – термін уживається в значенні, визначеному в Положенні про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 22 грудня 2017 року № 141 (зі змінами);

2) банківська книга – термін уживається в значенні, визначеному в Положенні про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 11 червня 2018 року № 64 (зі змінами) (далі – Положення № 64);

3) звітний рік – рік, за який дані річної фінансової звітності беруться до розрахунку мінімального розміру операційного ризику;

4) операційний ризик – термін уживається в значенні, визначеному в Положенні № 64;

5) поточний рік – рік, у якому здійснюється розрахунок мінімального розміру операційного ризику;

б) торгова книга – термін уживається в значенні, визначеному в Положенні № 64.

Інші терміни, які вживаються в цьому Положенні, використовуються в значеннях, визначених законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України (далі – Національний банк).

4. Банк розраховує мінімальний розмір операційного ризику станом на перше січня кожного року не пізніше останнього робочого дня травня поточного року на підставі даних річної фінансової звітності, перевіреної та підтвердженої аудитором, за такою формулою:

$$OP = KBI \cdot VMZ,$$

де OP – мінімальний розмір операційного ризику;

KBI – компонент бізнес-індикатора;

VMZ – внутрішній мультиплікатор збитків (втрат) від подій операційного ризику.

Банк для розрахунку мінімального розміру операційного ризику застосовує значення VMZ, що дорівнює 1.

Національний банк переглядає значення VMZ з урахуванням результатів банківського нагляду щодо перевірки повноти та якості накопичених банками статистичних даних про збитки (втрати) від подій операційного ризику згідно з вимогами Положення № 64.

5. Банк розраховує KBI за такою формулою:

$$KBI = BI \cdot \alpha,$$

де BI – бізнес-індикатор;

α – граничний коефіцієнт зважування.

Для розрахунку KBI банк застосовує значення α , що дорівнює 0,15.

6. Банк розраховує значення BI за такою формулою:

$$BI = КПД/В + СК + ФК,$$

де КПД/В – компонент чистих процентних доходів/витрат та доходу у вигляді дивідендів;

СК – сервісний компонент;

ФК – фінансовий компонент.

Банк включає до розрахунку КПД/В, СК, ФК доходи та витрати банку за складовими, визначеними в додатку до цього Положення.

7. Банк розраховує мінімальний розмір операційного ризику на підставі річних даних файла А4Х “Дані про коригуючі обороти за результатами звітного періоду, року та залишки на рахунках” (далі – файл А4Х), що складається та подається до Національного банку відповідно до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затверджених постановою Правління Національного банку України від 13 листопада 2018 року № 120 (зі змінами).

8. Банк розраховує мінімальний розмір операційного ризику на підставі річних даних файлів А4Х за три останні звітні роки.

Банк, що здійснює діяльність менше трьох років, розраховує мінімальний розмір операційного ризику, ґрунтуючись на річних даних файлів А4Х за кожний рік своєї діяльності.

9. Банк розраховує КПД/В за такою формулою:

$$\text{КПД/В} = \frac{\sum_{i=1}^n [|\text{ПД} - \text{ПВ}|]_i}{n} + \frac{\sum_{i=1}^n \text{ДД}_i}{n},$$

де $[|\text{ПД} - \text{ПВ}|]_i$ – абсолютна величина різниці процентних доходів та процентних витрат за i -й звітний рік (без врахування знака);

ДД_i – дохід у вигляді дивідендів за i -й звітний рік;

n – кількість років, за які здійснюється розрахунок.

10. Банк розраховує СК за такою формулою:

$$\text{СК} = \max\left(\frac{\sum_{i=1}^n \text{КД}_i}{n}; \frac{\sum_{i=1}^n \text{КВ}_i}{n}\right) + \max\left(\frac{\sum_{i=1}^n \text{ІОД}_i}{n}; \frac{\sum_{i=1}^n \text{ІОВ}_i}{n}\right),$$

де КД_i – комісійні доходи за i -й звітний рік;

КВ_i – комісійні витрати за i -й звітний рік;

ІОД_i – інші операційні доходи за i -й звітний рік;

ІОВ_i – інші операційні витрати за i -й звітний рік.

11. Банк розраховує ФК за такою формулою:

$$\text{ФК} = \frac{\sum_{i=1}^n |\text{ЧТК}|_i}{n} + \frac{\sum_{i=1}^n |\text{ЧБК}|_i}{n},$$

де $|\text{ЧТК}|_i$ – абсолютна величина чистого прибутку/збитку за торговою книгою за i -й звітний рік (без врахування знака);

$|\text{ЧБК}|_i$ – абсолютна величина чистого прибутку/збитку за банківською книгою за i -й звітний рік (без врахування знака).

12. Банк включає мінімальний розмір операційного ризику до розрахунку

нормативів достатності капіталу згідно з вимогами Інструкції № 368 та інших актів Національного банку, що визначають методику розрахунку економічних нормативів.

Директор
Департаменту методології

Наталія ІВАНЕНКО

ПОГОДЖЕНО
Перший заступник Голови
Національного банку України
_____ К. РОЖКОВА
(підпис)

“ ____ ” _____ 2019 року
(дата)

Додаток
до Положення про порядок
визначення банками України
мінімального розміру
операційного ризику
(пункт 6)

Складові компоненти КПД/В, СК, ФК

№ з/п	Код рядка	Компонент	Показник	Залишки за балансовим рахунком/групою/розділом
1	2	3	4	5
1	1	Компонент чистих процентних доходів/ витрат та доходу у вигляді дивідендів (далі – КПД/В)		
2	1.1		Процентні доходи (далі – ПД)	<p>1. Група 600 Процентні доходи за коштами, що розміщені в Національному банку України</p> <p>2. Група 601 Процентні доходи за коштами, що розміщені в інших банках</p> <p>3. Група 602 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</p> <p>4. Група 603 Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</p>

1	2	3	4	5
				<p>5. Група 604 Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади та органам місцевого самоврядування, які обліковуються за амортизованою собівартістю</p> <p>6. Група 605 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</p> <p>7. Група 606 Процентні доходи за придбаними (створеними) знеціненими кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю</p> <p>8. Група 607 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</p> <p>9. Група 608 Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</p> <p>10. Група 609 Процентні доходи за кредитами, що надані суб'єктам господарювання та</p>

1	2	3	4	5
				<p>органам влади, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</p> <p>11. Група 610 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід</p> <p>12. Група 611 Процентні доходи за кредитами, що надані фізичним особам, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки</p> <p>13. Група 612 Процентні доходи за операціями з цінними паперами</p> <p>14. Група 614 Інші процентні доходи</p> <p>15. Рахунок 6395П Дохід від оперативного лізингу (оренди)</p>
3	1.2		Процентні витрати (далі – ПВ)	<p>1. Група 700 Процентні витрати за коштами, що отримані від Національного банку України</p> <p>2. Група 701 Процентні витрати за коштами, що отримані від інших банків</p> <p>3. Група 702 Процентні витрати за операціями із суб'єктами господарювання, які обліковуються за амортизованою собівартістю</p>

1	2	3	4	5
				4. Група 703 Процентні витрати за коштами бюджету та позабюджетних фондів України 5. Група 704 Процентні витрати за операціями з фізичними особами 6. Група 706 Процентні витрати за кредитами, що отримані від міжнародних та інших організацій 7. Група 707 Процентні витрати за операціями з небанківськими фінансовими установами 8. Група 712 Процентні витрати за цінними паперами власного боргу 9. Група 714 Інші процентні витрати 10. Рахунок 7395А Витрати на оперативний лізинг (оренду)
4	1.3		Дохід у вигляді дивідендів (далі – ДД)	Група 630 Дохід у вигляді дивідендів
5	2	Сервісний компонент (далі – СК)		
6	2.1		Комісійні доходи (далі – КД)	1. Група 650 Комісійні доходи за операціями з банками 2. Група 651 Комісійні доходи за операціями з клієнтами
7	2.2		Комісійні витрати (далі – КВ)	Група 750 Комісійні витрати
8	2.3		Інші операційні доходи	1. Група 631 Дохід від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії

1	2	3	4	5
			(далі – ІОД)	2. Група 633 Дохід від модифікації фінансових зобов'язань 3. Група 634 Дохід від припинення визнання фінансових активів 4. Група 635 Дохід від припинення визнання фінансових зобов'язань 5. Група 639 Інші операційні доходи за виключенням рахунку 6395П Дохід від оперативного лізингу (оренди) 6. Рахунок 6490П Позитивний результат від продажу нематеріальних активів та основних засобів
9	2.4		Інші операційні витрати (далі – ІОВ)	1. Група 730 Витрати на телекомунікації 2. Група 731 Витрати від інвестицій в асоційовані і дочірні компанії 3. Група 733 Витрати від модифікації фінансових зобов'язань 4. Група 734 Витрати від припинення визнання фінансових активів 5. Група 735 Витрати від припинення визнання фінансових зобов'язань 6. Група 739 Інші операційні витрати за виключенням рахунку 7395А Витрати на оперативний лізинг (оренду) 7. Рахунок 7706АП Відрахування в банківські резерви на покриття ризиків і втрат (в частині покриття операційних ризиків)

1	2	3	4	5
10	3	Фінансовий компонент (далі – ФК)		
11	3.1		Чистий прибуток/ збиток за торговою книгою (далі – ЧТК)	Розділ 62 Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу
12	3.2		Чистий прибуток/ збиток за банківською книгою (далі – ЧБК)	Розділ 62 Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу

Пояснення до таблиці:

1. У колонці 5 таблиці зазначено залишки за балансовим рахунком/групою/розділом Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 вересня 2017 року № 89 (зі змінами).

2. Банк здійснює розподіл результату від переоцінки та від операцій купівлі-продажу між торговою (код рядка 3.1 таблиці) та банківською (код рядка 3.2 таблиці) книгами відповідно до вимог Положення № 64 та внутрішньобанківських документів.